

Силабус
навчального курсу Етнологія України
 для студентів другого курсу **2022 – 2023 навчального року**

Назва курсу	Етнологія України
Адреса викладання курсу	Львів, вул. Університетська, 1, ЛНУ ім. Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 – гуманітарні науки, 014.03 – Середня освіта. Історія
Викладачі курсу	Сілецький Роман Броніславович , доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри.
Контактна інформація викладачів	e-mail: r.sileckyj@gmail.com.
Консультації по курсу відбуваються	Сернеда, 15:00 -17:00 (вул. Університетська, 1, історичний факультет, кафедра етнології (кімната 322)).
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/course/etnolohiia-ukrainy-014
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання зі сфери народної культури українців, обов'язкові для того, щоб опанувати методику проведення наукових досліджень в галузі <i>історичної етнології</i> . Тому у курсі представлено огляд концепцій етногенезу українців, висвітлено структуру українського етносу, історико-етнографічне районування України, розглянуто основні галузі їх традиційної господарської діяльності, матеріальної культури, сім'ю та громадський побут, звичаї, обряди, світоглядні уявлення, та народні знання.
Коротка анотація курсу	Дисципліна “Етнологія України” є нормативною дисципліною зі спеціальності 014-освіта , яка викладається в третьому семестрі для студентів бакалаврської програми в обсязі трьох (3) кредитів (90 годин) (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення нормативної дисципліни “Етнологія України” є ознайомлення студентів з проблемою походженням українського етносу, його структурою і розселенням, історико-етнографічним районуванням, основними галузями традиційно-побутової культури українців для оволодіння сучасними підходами та інструментами дослідження етнокультурних явищ та процесів. Використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувані у майбутніх бакалаврів історії знання про традиційно-побутову культуру українського народу. Розглянути основні концепції етногенезу українців, розселення українського етносу (локальних та етнографічних груп, зарубіжних українців та української діаспори).
Література для вивчення дисципліни	<i>Етнографія України: Навч. посібн.</i> За ред проф. С. А. Макарчука. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Львів, 2004.

	<p><i>Культура і побут населення України: Навч. посібник.</i> За ред. В. І. Наулка. Вид. 2-ге. Київ, 1993.</p> <p>Борисенко В. <i>Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців. Навч. Посібник.</i> Київ, 2000.</p> <p><i>Українська етнологія: Навч. посібник.</i> За ред. В. Борисенко. Київ, 2007.</p> <p><i>Українське народознавство: Навч. поібник.</i> За ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. Львів, 1994.</p> <p><i>Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах.</i> За ред. д.і.н. А. Пономарьова. Опішне, 1999.</p> <p><i>Українська минушина: ілюстрований етнографічний довідник.</i> А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна та ін. Київ, 1993.</p> <p>Павлюк С. <i>Енциклопедичний словник понять і термінів з етнології.</i> Львів. 2020.</p> <p>Кушнір В. Г. <i>Народознавство Одещини. Навчальний посібник.</i> Одеса, 1998.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 16 годин практичних занять та 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Вимоги до знань та вмінь.</p> <p>Студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наукові концепції етногенезу українців; - етнічну структуру сучасного українського суспільства; - етнографічну структуру українського етносу; - розселення зарубіжних українців та української діаспори; - характеристику основних галузей традиційно-побутової культури українців. <p><i>Зміст понять:</i> етнічна територія, історико-етнографічне районування, локальна група, етнографічна група, національна меншина, зарубіжні українці, українська діаспора, традиційні господарські заняття, матеріальна культура, духовна культура, сімейний і громадський побут, світоглядні уявлення, народні знання.</p> <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати сучасні наукові відомості про етногенез українців в утвердженні самобутності українського народу та спростуванні концепцій “русского мира”; - локалізувати на карті історико-етнографічні регіони, історико-етнографічні райони та підрайони України відповідно до історико-етнографічного районування України; - диференціювати поняття етнографічна група, локальна група; національна меншина, зарубіжні українці, українська діаспора; - розрізняти різні галузі народної культури українців від професійних форм культури; - застосовувати знання про традиційно-побутову культуру українців в навчальному процесі;
Ключові слова	Етнологія, українці, етногенез, історико-етнографічне районування України, етнічна структура, традиційно-побутова культура.

Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем.
Теми	<p>Т. 1. З історії української етнології.</p> <p>Т. 2. Походження українського народу.</p> <p>Т.3. Історико-етнографічне районування України.</p> <p>Т. 4. Зарубіжні українці та українська діаспора.</p> <p>Т. 5. Національні меншини України.</p> <p>Т. 6. Основні традиційні господарські заняття українців.</p> <p>Т. 7. Допоміжні традиційні господарські заняття.</p> <p>Т. 8. Народна матеріальна культура: житло та одяг.</p> <p>Т. 9. Народна матеріальна культура: транспорт і харчування.</p> <p>Т. 10. Традиційний сімейний побут українців.</p> <p>Т. 11. Сімейна обрядовість українців.</p> <p>Т. 12. Традиційний громадський побут українців.</p> <p>Т. 13. Народні світоглядні уявлення українців.</p> <p>Т. 14. Традиційні календарно-побутові звичаї та обряди</p> <p>Т. 15. Народні знання українців.</p>
Підсумковий контроль, форма	Іспит письмовий.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін: Археологія, Історія України.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Виклад навчальної дисципліни відбуватиметься в формі лекцій і практичних занять. Аудиторне навчання поєднуватиметься з візуальним унаочненням об'єкту вивчення в формі екскурсій в Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького (Львів, вул. Чернеча гора, 1, Музей етнографії та художнього промислу ІН НАН України, де студенти матимуть змогу ознайомитися з оригінальними пам'ятками народної культури, що сприятиме кращому засвоєнню матеріалу.
Необхідне обладнання	Карта України
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50; • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів –100.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p>

	<p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на практичних заняттях. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення української етнологічної науки (кінець XVIII – перша пол. XIX ст.). 2. Етнологічна діяльність НТШ (кінець XIX – перша третина XX ст.). 3. Етнологічна діяльність Південно-Західного відділу Російського географічного товариства. 4. Етнологічна діяльність Ф. Вовка. 5. Етнологічна наука на західноукраїнських землях у 20-30-х рр. XX ст. 6. Етнологічна наука в УРСР у 20-30-х рр. XX ст. 7. Українська етнологія на сучасному етапі розвитку: науково-дослідні та музейні установи, періодичні видання. 8. Етнографічні групи українського народу. 9. Полісся України: історико-етнографічна характеристика. 10. Поділля: історико-етнографічна характеристика. 11. Покуття: історико-етнографічна характеристика. 12. Гуцульщина: історико-етнографічна характеристика. 13. Лемківщина: історико-етнографічна характеристика. 14. Бойківщина: історико-етнографічна характеристика. 15. Волинь: історико-етнографічна характеристика. 16. Опілля в системі історико-етнографічного районування України. 17. Слобожанщина: історико-етнографічна характеристика. 18. Середня Наддніпрянщина: історико-етнографічна характеристика. 19. Історико-етнографічне районування України. 20. Закарпаття в системі історико-етнографічного районування України. 21. Північна Буковина в системі історико-етнографічного районування України. 22. Українські Карпати в системі історико-етнографічного районування України. 23. Центральньо-Східний історико-етнографічний регіон: історико-етнографічна характеристика. 24. Південно-Західний історико-етнографічний регіон: історико-етнографічна характеристика. 25. Південний (причорноморський) історико-етнографічний район: загальна характеристика. 26. Зарубіжні українці: загальна характеристика. 27. Українська діаспора: загальна характеристика. 28. Українці в Польщі: загальна історико-етнологічна характеристика.

29. Українці в Росії: загальна історико-етнологічна характеристика.
30. Основні традиційні господарські заняття українців: загальна характеристика.
31. Допоміжні традиційні господарські заняття українців: загальна характеристика.
32. Традиційне збиральництво в українців.
33. Мисливство як традиційне допоміжне заняття в українців.
34. Рибальство як допоміжне господарське заняття в українців.
35. Ремесла та промисли українців.
36. Традиційні знаряддя обробітку ґрунту в українців.
37. Традиційне тваринництво в українців.
38. Традиційне полонинське скотарство на Гуцульщині.
39. Історичний розвиток бджільництва в Україні.
40. Чумацький промисел в українців.
41. Лісорубство і лісосплав в українців.
42. Соціально-економічні типи сільських поселень українців.
43. Традиційні форми сільських поселень українців.
44. Традиційні типи забудови дворів в українців.
45. Українське народне житло: історичний розвиток, горизонтальне планування та система опалення.
46. Традиційний сухопутний транспорт українців.
47. Традиційний водний транспорт українців.
48. Ритуальні страви в календарно-побутовій обрядовості українців.
49. Ритуальні страви в традиційній родинній обрядовості українців.
50. Функції традиційного українського одягу.
51. Класифікація українського народного одягу.
52. Традиційний натільний одяг українців.
53. Традиційні головні убори та зачіски українців.
54. Традиційний жіночий поясний одяг.
55. Функції української селянської сім'ї.
56. Історичні форми сім'ї в українців.
57. Організація та функції української сільської громади.
58. Звичаї трудової взаємодопомоги в українській сільській громаді.
59. Молодіжні громади в українському селі.
60. Традиційна календарно-побутова обрядовість зимового циклу.
61. Традиційна календарно-побутова обрядовість весняного циклу.
62. Традиційна календарно-побутова обрядовість літнього циклу.
63. Традиційна календарно-побутова обрядовість осіннього циклу.
64. Весільна обрядовість українців.
65. Родильна обрядовість українців.
66. Поховально-поминальна обрядовість українців.
67. Традиційна будівельна обрядовість українців.
68. Традиційні народні знання українців.
69. Народна медицина українців.
70. Народна метрологія українців.
71. Народна демонологія українців.
72. Народна метеорологія.
73. Традиційні харчові заборони в українців.
74. Духи-опікуни в народних демонологічних уявленнях українців.

Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.